

Uchwała nr 236
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 14 września 2026 roku
w sprawie poparcia postulatów Sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej
z pisma z dnia 25 marca 2026 r.

Na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 oraz z 2026 r. poz. 1040) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052), Rada Działalności Pożytku Publicznego uchwala, co następuje:

§ 1

1. Rada Działalności Pożytku Publicznego, zwana dalej Radą, po zapoznaniu się z pismem Sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej z dnia 25 czerwca, wnosi o podjęcie działań przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w celu wyjaśnienia i rozwiązania problemów poruszanych przez Sieć OWES. Rada popiera postulaty Sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej przedstawione w piśmie z dnia 25 marca 2026 r., dotyczące uregulowania zasad odpowiedzialności finansowej podmiotów posiadających status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, zwanych dalej „OWES”, za środki przekazywane przedsiębiorstwom społecznym w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.
2. Jednocześnie Rada zwraca uwagę na fakt, iż obecny model funkcjonowania OWES (prowadzonych przez organizacje pozarządowe) prowadzi do nieuzasadnionego przenoszenia ryzyka systemowego polityki społecznej państwa na organizacje pozarządowe prowadzące Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej. OWES-y, działając na rzecz osób najbardziej

oddalonych od rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym, pracują w warunkach podwyższonego ryzyka ekonomicznego, którego nie da się w pełni zabezpieczyć instrumentami komercyjnymi.

§ 2

Rada uznaje za zasadne podjęcie działań zmierzających do zapewnienia jednolitej wykładni oraz stosowania przepisów prawa w zakresie odpowiedzialności podmiotów posiadających status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności poprzez:

1. potwierdzenie, że podmiot posiadający status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, zwany dalej OWES, nie ponosi odpowiedzialności za brak zwrotu przez przedsiębiorstwo społeczne środków stanowiących wsparcie finansowe, jeżeli:

- a) wsparcie zostało udzielone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, wytycznymi oraz procedurami;
- b) podmiot posiadający status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, dochował należytej staranności przy dochodzeniu zwrotu środków, w tym w szczególności wykorzystał dostępne środki prawne i ustanowione zabezpieczenia;

2. wprowadzenie do umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez OWES postanowień wyłączających odpowiedzialność finansową podmiotów posiadających status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej w przypadkach, o których mowa w pkt 1;

3. wyłączenie odpowiedzialności podmiotu posiadającego status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej za brak zwrotu środków w przypadku popełnienia przez beneficjenta wsparcia (przedsiębiorstwo społeczne) przestępstwa lub przestępstwa skarbowego lub uzasadnionego podejrzenia ich popełnienia, jeżeli podmiot posiadający status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej złożył zawiadomienie do właściwych organów o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, i wykonywał swoje

obowiązki zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz dochował należytej staranności, w szczególności wykorzystał dostępne środki prawne i ustanowione zabezpieczenia;

§ 3

1. Rada zwraca również uwagę na szerszą perspektywę problemów zgłoszonych w piśmie Sieci OWES z 25 marca 2026 r., które oddziałują negatywnie na cały sektor pozarządowy (zarówno na organizacje pozarządowe prowadzące OWES, jak i inne organizacje realizujące działania publiczne finansowane ze środków publicznych, w tym ze środków UE). Praktyka administracyjna wymaga pilnego uporządkowania w następujących kluczowych obszarach:

1) Niedopuszczalność odpowiedzialności bezwzględnej (obiektywnej): przerzucanie na organizacje pozarządowe (będące liderami projektów lub pośrednikami) odpowiedzialności finansowej za każde działanie lub zaniechanie beneficjentów, partnerów oraz innych podmiotów zaangażowanych we współpracę projektową.

Praktyka ta czyni z organizacji „quasi-poręczycieli”, całkowicie abstrahując od tego, jaki był charakter działania tych podmiotów i czy organizacja w ogóle miała obiektywną, faktyczną możliwość im przeciwdziałać.

Odpowiedzialność NGO musi ograniczać się wyłącznie do jej własnych, zawinionych działań lub zaniechań;

2) Precyzyjna interpretacja „nieprawidłowości indywidualnej”: zaistnienie obowiązku zwrotu środków na podstawie art. 207 ustawy o finansach publicznych musi bezwzględnie wynikać z kumulatywnego spełnienia unijnych przesłanek, gdzie naruszenie prawa jest bezpośrednim skutkiem działania samej organizacji. Samo niedokonanie zwrotu lub nadużycie ze strony beneficjenta lub podmiotu współpracującego nie stanowi z definicji nieprawidłowości po stronie pośrednika, o ile ten działał zgodnie z procedurami;

3) Standard należytej staranności (art. 355 KC): granice staranności muszą być wyznaczane i oceniane wyłącznie przez pryzmat uszczegółowionych Wytycznych obowiązujących w momencie realizacji działań.

Całkowicie niedopuszczalne jest retrospektywne budowanie przez administrację rozszerzonego wzorca należytej staranności dla oceny działań organizacji po fakcie.

Taka praktyka daje stronie urzędowej nieograniczone pole do arbitralnego mnożenia oczekiwań i nakładania obowiązków kontrolnych, które pierwotnie nie istniały. Organizacje zaś pozbawia aspektu przewidywalności rozsądnych oczekiwanych standardów swojego działania;

4) Ochrona przed ryzykiem systemowym: przenoszenie pełnego ryzyka finansowego realizacji polityk publicznych państwa na organizacje pozarządowe narusza zasadę partnerstwa. Brak systemowych osłon prawnych, przy jednoczesnym wymuszaniu wysokich zabezpieczeń majątkowych, prowadzi bezpośrednio do utraty płynności przez organizacje, generuje realne ryzyko ich likwidacji oraz tworzy widmo osobistej odpowiedzialności majątkowej dla członków ich zarządów.

2. Rada podnosi, że w polskim systemie brakuje szeroko dostępnych i skutecznych rozwiązań systemowych, które chroniłyby organizacje pozarządowe (w tym podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społecznych) przed materializacją powyższych ryzyk i zapaścią finansową wynikającą z obciążania ich kosztami działań osób trzecich.

3. Rada, w zw. z ust.1 i 2, rekomenduje podjęcie działań legislacyjnych i organizacyjnych obejmujących w szczególności:

1) utworzenie systemowego instrumentu (np. w drodze zmian ustawowych) stanowiącego prawną osłonę, która zdejmie z organizacji pozarządowych ciężar nieproporcjonalnego ryzyka systemowego i zabezpieczy ich stabilność przed negatywnymi konsekwencjami działań podmiotów współpracujących;

2) wypracowanie wiążącej wykładni, która ostatecznie wyeliminuje nadinterpretację przepisów o odpowiedzialności indywidualnej i zablokuje arbitralne kształtowanie standardów należytej staranności przez organy administracji publicznej.

§ 4

Rada zwraca się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej o powołanie wspólnego zespołu roboczego, z udziałem przedstawicieli właściwych instytucji, Rady Działalności Pożytku Publicznego, Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz Sieci OWES, którego zadaniem będzie opracowanie propozycji rozwiązań zapewniających jednolite stosowanie przepisów dotyczących odpowiedzialności finansowej podmiotów posiadających status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący

Rady Działalności Pożytku Publicznego

Michał Braun

Maciej Kunysz

**Maciej
Dawid
Kunysz**

Elektronicznie podpisany
przez Maciej Dawid Kunysz
DN: givenName=Maciej
Dawid, c=PL,
serialNumber=PNOPL-7907
0117130, sn=Kunysz,
cn=Maciej Dawid Kunysz
Data: 2026.09.15 08:14:57
+02'00'

Signature Not Verified
Dokument podpisany przez
Michał Braun
Data: 2026.09.14 13:23:53 CEST